PRIŻMA

Radjudramm ta' Victor Apap
(Jorbot ma' Diċembru 1976, paġna 110)

ĠIB MUŻIKA FIX-XEJN

Toni: Sibt ruħi mdaħħal f'basla bla ma naf kif. Ippruvajt noħloq ħafna skużi jien u nkellem lil Kleo, imma aktar bdejt ninsaram, sakemm spiċċajt biex waqt li konna fil-karrozza għidtilha s-sewwa kollu. Intilfet minn sensiha ma' l-aħbar u aktar sibt ruħi mfixkel. Minn ba'u kelli mmur funeral jumejn wara. Għaddew ftit ġranet u ltqajt ma' Kleo għaddejja bil-mixi minn triq imwarrba ta' Napli.

Kleo: Sur Bajada, lanqas irringrazzjajtek ta' kemm għamilt miegħi dik il-lejla tad-diżgrazzja.

Toni: Kienet biċċa xogħol iebsa wisq dik li għabbewni biha.

Kleo: Naf. U kellek tkun int, frustier, li tidħol għa'iha.

Toni: Ma nistax infissirlek x'ħassejt f'qalbi meta rajtek mitluqa fil-karrozza.

Kleo: Kienet diżgrazzja kbira wisq għalija. Jien naf xi tlift.

Toni: Issa trid tipprova tinsa.

Kleo: Kif nista'? Minn kull fejn ngħaddi ma narax ħlief uċuh koroh iħarsu lejja. Bħalma tara qiegħda nitwarrab mill-qalba tal-belt. Il-bieraħ żewġt irġiel bdew mexjin warajja u kieku taf kemm kliem iebes qalu kontra tiegħi.

Toni: Trid tagħmel ta' birruħek ma smajthomx.

Kleo: Hekk għamilt. Imma qalbi ħasset xorta waħda.

Toni: Għalissa pprova skarta n-nies li ma tafhomx.

Kleo: M'għandix għalfejn nibqa' ngħix aktar hawnhekk. M'hawn xejn x'jiġbidni f'din il-belt. Qiegħda naħseb biex immur lura lejn l-Eġittu.

Toni: Wassaltha biċċa triq sewwa u sel'imtilha. Għafsitli idi bil-qalb.

Kleo: Ma ninsiek qatt, sur Bajada.

Toni: Telqet bil-pass tagħha ħafif u ma rajtha qatt aktar. Deherli li kelli mmur nirringrazzja lill-kontessa Walewska li kienet laqgħetni bħala mistieden f'darha. Mort sibt lix-xiħa s-saħħara biex xtrajt mingħandha ftit ward sabiħ u tlaqt għal għand il-kontessa. Sibtha mifqugħa bil-biki. Għandu jkun kien destin tiegħi li dawk il-ġranet inħabbat wiċċi ma' nisa mbikkija.

Marie: **(imbikkija)** Għaddi, għaddi.

Toni: X'għandek, kontessa? Il-biki jagħmel ħażin għall-għajnejn sbieħ li għandek.
Marie: Il-papà! Il-papà tiegħi jgħix f'Leningrad.
Toni: Kif inhi din? Me'a fir-Russja għad hemm in-nobbli?
Marie: Il-papà mhux nobbli. Jiena sirt kontessa biż-żwieġ. Il-papà jaħdem ġo fabbrika ġo Leningrad.
Toni: U tixtieq tmur tarah, għandi naħseb.
Marie: Daż-żgur. Wasalli te'egramm li qiegħed fi sptar marid gravi.
Toni: Imma billi tibki ma tkun qiegħda ssewwi xejn.
Marie: Naf. Tlabt lil Napoleon iwassalni ħdejh bl-ajruplan tiegħu.
Toni: Napoleon għandu ajruplan?
Marie: U jsuqu huwa stess. Għadu kemm ħareġ biex imur jirranġa d-dokumenti ħalli nitilqu.
Toni: Allura m'għandekx għalfejn tibki. Ma ddumx ma tkun ħdejn il-papà tiegħek.
Marie: Min jaf jekk nilħqux ħaj:
Toni: Mela ma tilħqux! Agħmel kuraġġ, kontessa.
Marie: Nixtieqni diġà qiegħda fuq l-ajruplan.
Toni: U ma damitx ma kienet fi triqtha lejn ir Russja. Kien ajruplan ġett, mhux kbir imma sabiħ. Mort insellmilhom. Għad li Napoleon ma tantx ħa gost, qabel te'għet fuq l-ajruplan, Marie għannqitni u biesitni. Ftakart fil-lejla tal-ballu meta jiena u Marie qattajna ħafna ħin flimkien.

HOSS TA' AJRUPLAN QIEGHED ITIR

Napoleon: Inħossni ferħan għal żewġ raġunijiet.
Marie: Ferħan għandi l-papà qiegħed imut?
Napoleon: Ħalini nkompli: ferħan għax qed naqdi lilek, u ferħan ukoll għax ħlisna minn dak il-Malti.
Marie: Kemm ma ħadtx grazzja miegħu?
Napoleon: Mill-ewwel darba li rak ma qalax għajnejh minn fuqek.
Marie: Għadek għajjur wisq int.
Napoleon: U għandi għalfejn inkun: bqajt bqajt sakemm bistu quddiemi qabel tlajt l-ajruplan.
Marie: Fejn sa narġa' nitaqa' miegħu?

GIB FIX-XEJN IL-HOSS TA' L-AJRUPLAN

Toni: Qasmu l-Italja, taru fuq l-Awstrija, għaddew mill-Ungerija, il-Polonja u bdew itiru fuq ir-Russja meta qamet tempesta ta' silġ u riħ qawwi.

RIH IVENVEN U HOSS TA' AJRUPLAN

Marie: Napoleon, qiegħda nibża'.
Napoleon: La wasalna s'hawn, naslu.
Marie: Taf aħniex mexjin sew?
Napoleon: Halli f'idejja; toqgħodx tinkwieta ruħek.
Marie: Qegħdin nieħdu skossi qawwija wisq. Il-makni donnhom bil-ħsara.
Napoleon: Ġett minnhom mhux jaħdem. Tibżax, miniex inżomm fil-għoli ħafna.
Marie: Jiena mwerwra. Aħjar tara nistgħux ninżlu x'imkien.
Napoleon: Fejn trid li ninżlu? Hlief silġ ma jidher xejn aktar.
Marie: Imma ħsara għandna, hux tassew?
Napoleon: **(imħasseb)** Iva, iva, Marie. Ħsara għandna. Imma x'nista' nagħmel? Qed nipprova nasal.
Marie: **(imbikkija)** Neżlin! Neżlin!

HOSS TA' AJRUPLAN QIEGHED JIĠĠARRAF. TWERŻIQA TA' MARIE. TISBITA QAWWIJA TA' AJRUPLAN TINSTAMA' B/G L-OVERTURE 1812.

Toni: L-ajruplan iġġarraf. Xi nies ta' l-inħawi resqu lejn l-ajruplan, ħarġu minnu lil-kontessa mitfufa minn sensiha, imma lanqas intebħu li kien għad fadal hemm ġew Napoleon. Meta dan ġie f'tiegħu lil Marie ma sabhiex. Haseb li kienet ħarbitlu u beda miexi għajjien u mifluġ fuq is-silġ bla ma lanqas kien jaf fejn sejjer. Mexa fuq li mexa sakemm sab ruħu fil-fruntiera u raġa' lura bit-tren lejn Napli. Fuq Marie ma sama' xejn aktar. Meta ltqajt miegħu kien bniedem mibdul.

WAQQAF IL-MUŻIKA

Napoleon: Ma rridx naf aktar b'ġiri ma' l-Ewropa.
Toni: Qtajt qalbek mill-ħajja?
Napoleon: Qtajt qalbi mill-bnemin. Issa irrid ngħix fil-ġabra u l-ħemda.
Toni: Il-bliet ma tantx fihom ħemda u lanqas tista' tgħix miġbur.
Napoleon: Miniex sa nibqa' fil-bliet. Hemm gżira ċkejkna f'nofs l-Atlantiku: immur hemmhekk inqatta' l-aħħar snin ta' ħajti għall-kwiet.
Toni: Mort narah tielaq għall-Gżira ta' Sant'Elena. Kien sar im-

żaqqaq, u wiċċu kien safrani u mixrub. Deher li kien bniedem imdejjaq għall-aħħar u li qata' jiesu mid-dinja. F'qalbi għidt: kif igħid il-qawl, lil min issemmih, lesti x'tagħtih. Kif kont miexi ingħaqadt magħha. F'dawk il-ftit ġranet ġo Napli tista' tgħid li ma kien fadal ħadd. Iva, kien għad hemm Horatio u Emma. U kif igħid il-qawl, lil min issemmih, lesti x'tagħtih. Kif kont miexi bil-lajma ma' xatt il-baħar ġejt wiċċ imb wiċċ magħhom.

Emma: Ara s-sur Bajada!

Toni: Horatio, għal qalbek il-lum! Napoleon siefer.

Emma: Ma tantx nistgħu nkunu ferħanin bl-aħbar li għadna kemm smajna fuq ir-radjo.

Toni: Ma smajthomx l-aħħar aħbarijiet.

Horatio: Għadek ma taf xejn fuq Kleo?

Toni: Xi ħaġa oħra ġdida? Was'itli mingħandha kartolina mi l-Eġittu.

Emma: Mela l-aħħar li kitbet lilek.

Toni: Xinhu li smajtu fuqha? Tħallunix fuq ix-xwiek

Emma: Kleo qatlet ruħha b'idejha.

Toni: Tassew? Miskina. Kemm kienet mara sabiħa!

Horatio: U kienet għadha fl-aħjar tagħha wkoll. Disgħa u tletin sena kellha.

Emma: Kemm tafhom l-etajiet tan-nisa!

Horatio: U x'nafhom, nafhom. Qalu f'l-aħbarijiet.

Emma: Ma nistgħux nibqgħu aktar f'din il-belt. Laqqgħetna ma' wisq għawġ u taħwid.

Horatio: Sa nitilqu għal Londra għada fil-għodu.

Toni: Tajjeb. Nixtiqilkom vjaġġ sabiħ.

Emma: F'Londra qegħdin ilestulna festi kbar. Ninsew daqsxejn middwejjaq li għaddejna minnhom dan l-aħħar.

Toni: Iddevertu. Nixtieq xi darba niġi Londra.

Emma: Titħajjarx tiġi sa l-Ingilterra magħna?

Horatio: Kif magħna? Ma tarax li s-sur Bajada ma jistax joqgħod imsiefer għal żmien twil!

Toni: U lanqas inħobb immur fejn ma nkunx milqugħ bi pjaċir.

Emma: Horatio kieku jkun jista' jirranġalek biex tiġi mistieden għal xi riċevimenti li sa jsiru.

Horatio: Tgħidx ħmerijiet, Emma. L-istedin isir minn żmien qabel. Inti jmissek taf biżżejjed għax kellek ħafna okkażjonijiet fl-Ambaxxata ta' Napli.

Toni: Għal did-darba żgur li le. Tkun xi darba oħra. Hallejtkom.

(Jissokta)